

כה. בהעלותך – מעלות הנבואה

עם הפטרתנו השבת נפגשנו כבר במחזור הקריאה הנוכחי - בשבת חנוכה. הקשר לערכי החנוכה נראה ברור ביותר: מנורה שראה זכריה במראה הנבואה ומנורה שהדליקו בה כהני בית חשמונאי בימי הבית השני. כך גם מוסבר בפשיטות הקשר לפרשתנו הפותחת בציווי על העלאת אור במנורה שעשה משה. אומנם, נכון הדבר שהפרשה עמוסה בנושאים נוספים רבים: הקדשת הלוויים לעבודה, פסח שעשו ישראל במדבר, ההוראה על פסח שני, סדר המסעות, התקיעה בחצוצרות, ההכנה לכניסה לארץ, המתאוננים, מינוי הזקנים, השליו, מרים והאישה הכושית. מעתה עולה השאלה מדוע מפטירים דווקא בעניינו של הנושא הראשון - מעשה המנורה? מה עוד, שההפטרה כבר שימשה כאמור בשבת חנוכה. אכן, בדברי ה' אל אהרון ומרים בסוף הפרשה מופיעים כמה מושגים הקשורים לנושא היסודי ביותר של המקרא - הנבואה וההתנבאות. ערכים: כמראה, חלום, פה אל פה, תמונת ה' ועוד, הם אלה המרכזיים בסוגיה דנן.

והנה, ההפטרה היא בנבואת זכריה המזכיר בדבריו פעמיים (א', ד'. ז', י"ב) את ה"נביאים הראשונים" ובזה רומז לעידן החדש של תקופתו, תקופת ה"נביאים האחרונים", ואולי גם לדרגתם הנבואית. מלבד השימוש במושגי הראיה "וַיִּרְאֵנִי" (ב', ג'), "רְאִיתִי הַלְּלָהּ" (א', ח'), "וַאֲשָׁא עֵינַי וְאָרָאָהּ" (ה', א'), "שָׂא נָא עֵינַיךָ וּרְאֵה" (ה', ה') מדבר הנביא על "הַמְּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי" (ה', ה'), על "וּמְלֶאךָ אַחַר יֵצֵא לְקִרְאתוֹ" (ב', ז'), על "הַמְּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי וַיַּעֲרַנִּי כְּאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲוֹר מִשְׁנֵתוֹ" (ד', א'), על "מבחני נבואה" - "הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה הִמָּה אֱלֹהִים" (ד', ה'). על תמיהות הנביא, על המראות ועל תשובות המלאך "כאמצעיי" וכיוצא בביטויים אלה המתייחסים אל מעלות הנבואה ודרגותיה.

אכן, מצינו שיטות שונות במפרשים בהבנת העניינים. סיעה אחת של ראשונים (רש"י, אב"ע, רד"ק א', ח') מדגישה את "כח הנבואה ההולכת ודלה מימי הגולה, לפיכך לא ביארו את דבריהם ולא הבינו המראות כאשר הם", ומנגד שיטת האברבנאל (שם) שלדבריו המיוחד בנבואת זכריה היא בגלל "עומק המושג וקושי הדברים בעצמם", כעין מה שכתב הרמב"ם בהקדמת פרק חלק על הניסיון להסביר את הנזכר בפרשה "פה אל פה" - "הייתי רוצה לבאר כאן זה העניין הנפלא ולפתוח מנעולי פסוקי התורה" ובעקבותיו רבינו בחיי (במדבר י"ב, ח'), רבי צדוק (פרי צדיק קדושת השבת מאמר ז') ובעל "שפת אמת" (פי וארא) בדברים על דרגת משה כאספקלריא מאירה.

נמצא לפי האמור שההפטרה כשם שיש לה זיקה לנאמר בראש הפרשה יש בה נתונים
לנזכר בסוף הפרשה על הנבואה ומעלותיה ונפתח בה פתח להעמקה ביסוד היסודות -
הקשרים והעברת מסרים בין הבורא לבוראיו.